
ПРАИСТОРИЧЕСКОТО СЕЛИЩЕ ПРИ С. НЕГОВАНЦИ, РАДОМИРСКО

ПЕТЯ ГЕОРГИЕВА

Петя Георгиева. ПРАИСТОРИЧЕСКОЕ ПОСЕЛЕНИЕ У НЕГОВАНЦИ ПОД РАДОМИРОМ

Поселение было исследовано малыми зондажами в 1983 году. Было установлено, что на этом месте была жизнь в позднем энеолите – культура Криводол-Салкуца, в раннюю бронзовую эпоху и в раннюю железную эпоху. В сделанных зондажах были открыты останки ненарушенных строительных горизонтов только из позднего энеолита. Некоторые из ситуаций дают основание предположить, что речь идет о поселении на свайной платформе. Возможно, что поселение ранней бронзовой эпохи было также свайное, так как болотистость местности не позволила бы другого вида поселения в этот период.

Petya Georgieva. THE PREHISTORIC SETTLEMENT NEAR NEGOVANTZY, RADOMIR REGION

The settlement was explored by small sounding in 1983. It was found that it was inhabited during the late Eneolithic – the Krivodol-Salcuta culture, the early Bronze Age and the early Iron Age. Remains from undestroyed horizons from the late Eneolithic only were discovered in the soundings that were made. Some of the situations support the hypothesis that it was a settlement a pile platform. It is possible that the early Bronze Age settlement was on piles as well because the marshy terrain would not have allowed for a different type of settlement in that period.

Селището се намира в местността Блато, землището на с. Негованци, Радомирско, на около един км западно от стадиона на селото и на 100 м южно от р. Блато. Разположено е на около 15-20 дка площ. Местността, в която се намира, е била доскоро заблатена. През 80-те години, с цел пресушаване на блатата, там се прокопават отводнителни канали. Един такъв канал, успореден на р. Блато, ориентиран в посока изток – запад, пресича северната част на селището. Теренът се обработва със селскостопански машини.

През 1983 г. там бяха проведени сондажни разкопки с цел установяване на стратиграфията¹. До канала бяха заложени три сондажа: № 1, с дължина 4 м и широчина 2 м; сондаж № 2, с дължина 7,50 м и широчина 2 м и сондаж № 3, с дължина 12 м и широчина 2 м. Сондажи № 1 и № 2 бяха проучени до стерилна почва, а в сондаж № 3 бе свален само горният 45-50 см пласт орница.

В сондажи № 1 и № 2 бе установена следната стратиграфска ситуация (обр. 1). Горният 30-35 см пласт от тъмнокافява хумусна почва съдържа материали от неолита и ранната бронзова епоха. Това е пластът на пясипа от пръстта, изхвърлена от канала и на орницата. Следва 40-50 см пласт от тъмнокافява хумусна почва, в който не личат нива. Материалите от него са от ранната бронзова епоха. След свалянето му и в двата сондажа се достигна до малки струпвания от камъни и началото на пласт, обилно примесен с патрошени горели мазилки.

В сондаж № 1 камъните струпване нямат правилна форма и заемат площ 1х1,5 м. Камъните лежат върху пласт от горели патрошени мазилки. Този пласт е с дебелина около 40 см. При разчистването му се установи, че горелите мазилки са най-вероятно деструкции от пещ. След пласта с мазилките следва 40-50 см сиво-черен пласт, примесен с малко ситни парченца горели мазилки. След свалянето му се достигна до стерилна жълтокафява почва и очертанията на вкопан в нея жлеб, ориентиран в посока изток-запад. Установи се, че в него са били набити колове с различни размери. По-големите колове са с полукръгло хоризонтално сечение (дебели до 35 см) и са забити по-дълбоко, на дълбочина около 40 см от засеченото ниво на прокопаване на канала, а по-малките са кръгли и са забити по-плитко – на 15-20 см (обр. 1:а). В запълнителя на жлеба и на дупките от коловете имаше парченца патрошени горели мазилки. С изключение на фрагмента от огнището, никъде в рамките на сондажа не бе установено подово ниво. Вероятно в случая става дума за останки от жилище, построено върху наколна платформа в местност, периодически заливана от вода. Пластът между стерилната почва и компактният пласт мазилки се е образувал постепенно до рухването на постройката и затова съдържа парченца от деструкциите на пещта, които след изгниването на коловете са попаднали и в запълнителя на жлеба.

Ситуацията в сондаж № 2, отстоящ на 50 м от сондаж № 1, е малко различна. След свалянето на камъните (струпването е само в западния край на сондажа на площ от 2 м²) и на пласта, примесен с парченца горяла мазилка и керамика, на дълбочина 1,25-1,30 м от съвременното ниво се достигна до трамбована площадка от пясъчлива пръст. Пластът, лежащ директно върху нея, съдържа голямо количество животински кости и керамика. По площадката ясно личаха следи от дупки от колове от по-горен хоризонт. Дебелината ѝ е 6-7 см. След нея в дълбочина следва сиво-черен пласт, примесен с въгленчета и малко ситни парченца от горяла мазилка. Този пласт е дебел 20-30 см и лежи върху жълтата материкова почва. След

свалянето му се очерта жлеб, вкопан в материковата почва, подобен на описания от сондаж № 1. Жлебът е ориентиран в посока север – юг и маркира източния край на трамбованата площадка. Вероятно в случая също става дума за наколна платформа, чийто под е бил обмазан със светла пръст. След изгниването на платформата подовата обмазка се е срутила в сравнително запазено състояние върху натрупалия се вече 10-15 см пласт от пръст, примесена с мазилки и въгленчета, като части от нея са попаднали върху и източно от жлеба на различни нива (обр. 1:б).

В рамките на направените сондажи не бяха открити други следи от строителство. Вероятно каменните струпвания и следите от колове, минаващи през деструкциите от жилища от долния хоризонт, се отнасят към пласта с материали от ранната бронзова епоха. Възможно е жилищата от този период също да са били наколни. Подобен начин на строителство в заблатени или периодически наводнявани местности е проучен и описан в праисторическите селища около Малич² и на много места в Средна Европа³. Вероятно близки по конструкция до описаното са и наколните селища до Варна⁴ от ранната бронзова епоха.

Материалите, открити в двата стратиграфски отделени хоризонта, са от късния енеолит – култура Криводол – Сълкуца (долния) и ранната бронзова епоха – култура Магура – Коцофени, вариант Костолац (горния). Тъй като тяхното количество е твърде малко, за да се представят характеристиките на културите, тук са включени и материалите, събрани от повърхността на селището по време на разкопките и преди тях, при по-ранни обхождания, където в същото селище са намирани и материали от ранната желязна епоха, но такива не бяха открити в сондажите.

Материалите, без данни за стратиграфията, са определени като принадлежащи към късния енеолит или към ранната бронзова епоха съобразно типологическите им особености. Само няколко от откритите при обхожданията предмети не могат да бъдат културно определени, тъй като са характерни и за двете култури. Това са: три прешлена за вретено (обр. 6:8, 10-11)⁵, една глинена зооморфна фигурка (обр. 6 : 1)⁶, едно каменно оръдие със заострен край, вероятно пробивач (обр. 12 : 2) и един фрагмент от каменно точило с дупчица за окачване (обр. 12 : 2). Последните два предмета пямат публикувани досега точни паралели, но биха могли да принадлежат и към едната, и към другата култура.

Култура Криводол – Сълкуца. Оръдията на труда са представени от две каменни тесли, едната силно захабена (обр. 12 : 3), а другата счупена (обр. 12 : 5), един глинен прешлен (обр. 6 : 10), три продълговати тежести с по три дупки за окачване (обр. 6 : 12-14) и един капак за пеш (обр. 6 : 15).

Фигуралната пластика е представена от една женска антропоморфна фигурка, от която са отчупени част от краката, дясната ръка и главата (обр. 6 : 2) и четири фрагмента от блюда, украсени с рогати животински глави, прикрепени към устията им. При две от тях са запазени части от съдовете (обр. 6 : 5-6) а при другите две – части от зооморфните украси (обр. 6 : 4, 7).

Последните нямат публикувани досега точни аналогии и предлаганата тук реконструкция (обр. 6 : 6) се основава само на данните от намерените фрагменти.

Глината, от която са изработени тези предмети, както и глината, от която е направена битовата керамика, е с неорганични опоснители – малки камъчета, пясък и шамот. Количеството и размерите на примесите са съобразени с размерите и предназначението на съдовете. Трапезната керамика е с по-малко и по-дребни примеси, а кухненската и съдовете хранилища – с повече и по-едри. Повърхността на всички съдове е шликвана с добре пречистена глина и в зависимост от предназначението – огладена и излъскана (при трапезната керамика) или изкуствено огрубена (при кухненската керамика и хранилищата). Всички съдове са работени на ръка. Температурата на изпичане варира между 650 и 900°C⁷. На базата на намерените фрагменти, както и на базата на известните досега от други селища на същата култура керамични форми, бяха реконструирани изброените по-долу видове и типове съдове.

Блюда – трапезни разлати съдове с форма на пресечен конус. Представени са четири основни типа: без удебеления по устието (обр. 2 : 13-14); с обло удебеление от вътрешната страна на устието (обр. 2 : 1-9; 4 : 1); с обло удебеление от вътрешната страна на устието и изпъкнал релефен ръб от външната страна на нивото на долната част на вътрешното удебеление (обр. 2 : 10-12); с нисък, леко наклонен навътре перваз и изтънен и заострен ръб на устието (обр. 1 : 24-28). Първият тип се среща сравнително рядко⁸. Другите три са най-често срещаните съдове в селищата на култура Криводол – Сълкуца⁹. Срещат се украсени и неукрасени екземпляри. В случая украсата е с червена пастозна боя, с която вероятно е бил нанесен орнамент, разположен по цялата вътрешна повърхност и с плитки огладени капелюри, нанесени по удебелението от вътрешната страна (обр. 2 : 3) или от външната страна по перваза (обр. 2 : 25-26). Някои от блюдата са с една или две малки пъпчести хоризонтално или вертикално пробити дръжки или едичични, или двойни релефни израстъци (обр. 2 : 2, 4-5, 11, 24, 26, 28).

Купи – дълбоки съдове с широк отвор при устието. Представени са няколко типа: полусферични или конично-цилиндрични със заоблен прелом и чучур за изливане (обр. 2 : 17, 29); сферични (обр. 2 : 19, 20, 22); бикоични (обр. 2 : 23; 4 : 5) и конично-цилиндрични или бикоични с къса шийка, подчертапа или само маркирана с удебеление от външната страна (обр. 3 : 1-4; 4 : 2). Обикновено удебелението е покрито с огладени капелюри (или ребра). Рисувани съдове от този тип се срещат сравнително рядко. Обикновено рисуваният орнамент е само върху шийката (обр. 4 : 2). И четирите изброени типа имат паралели сред керамиката от останалите селища на културата¹⁰.

Чаши – съдове за пиене с една или две дръжки (обр. 2 : 30). Формата е конично-цилиндрична. От външната страна има удебеление, маркиращо

шийка, както при купите от последния тип. Има многобройни паралели¹¹.

Вазовидни трапезни съдове. Най-често са с две, срещуположно поставени дръжки (обр. 3 : 7, 14, 18-19; 4 : 3; 6-7). Срещат се два основни типа с варианти: с конична шийка и търбух със скъсени плещи и удължена долна част (обр. 3 : 5, 10; 4 : 3, 6-7), с варианти на формата на прелома между двете части на търбуха (подчертано заострен и заоблен) и с къса конична шийка и биконичен търбух (обр. 3 : 7, 18), с варианти на формите на преломите и на дръжките. Украсата е като при изброените дотук видове керамика, но поради особеностите на формата е нанесена само от външната страна. И двата типа имат паралели сред публикуваната досега керамика от други обекти¹².

Гърнета – дълбоки съдове за готвене с широк отвор пред устието. Повърхността им обикновено е изкуствено огрубена с хоризонтална, вертикална коса или парцалена барботина (обр. 2 : 21, 31, 33-34; 4 : 4), релефни ленти или набождания с пръст (обр. 3 : 6; 4 : 8) или големи релефни пъпки (обр. 2 : 35). Според формата биват два типа: сферични или биконични със заоблен прелом (обр. 2 : 21, 31-35) и със сферично тяло и много къса сферична или конична шийка (обр. 3 : 6, 22, 4 : 8). И двата типа са познати от публикуваната досега керамика¹³.

Амфоровидни съдове. Служели са за препасяне и съхраняване на течности. Намерени са само горните части (обр. 3 : 17, 20, 23). Вътрешната им повърхност и външната повърхност на шийката са много добре огладени, а останалата част от външната повърхност – изкуствено огрубена с барботина.

Сред материалите от енеолитния пласт бе намерен предмет с неясно предназначение (обр. 4 : 9). Долната му част не е запазена. Общата му форма е конична, като в горната част завършва със силно наклонен навътре и надолу перваз. В горната част на стената има една голяма елипсовидна дупка с добре огладени ръбове, а на разстояние приблизително една четвърт от диаметъра – една дръжка. Възможно е това да е някакъв вид подставка, подобна на т. нар. барабани, характерни за култура Варна.

С изключение на последния предмет и съдовете, украсени със зооморфни глави, всички описани дотук форми имат паралели сред материалите от останалите селища на културата. Въпреки фрагментираността на материала се наблюдават някои особености, позволяващи по-точно датиране. На първо място, това е техниката на украса на трапезната керамика. Украсата с графит почти липсва – открити са само два фрагмента (обр. 5 : 10, 4 : 2). Вместо нея масово се употребява рисуване с цветни пастозни бои (обр. 5 : 3-5, 9, 13-15, 17, 19, 22, 29). Съдовете са еднотипни с неголямо разнообразие във формите, като орнаментираните са сравнително малко. Дръжките на вазовидните и амфоровидните съдове са с полукръгла форма, изпъкнали навън и нагоре. Тези елементи са характерни за керамиката на последната фаза на култура Криводол – Сължуца и не се срещат в по-

ранните фази¹⁴. Това, както и отсъствието на характерните за керамиката от първите три фази на културата елементи, е основание за определяне на енеолитния хоризонт на селището като принадлежащ към четвъртата фаза на култура Криводол – Сълкуца.

Култура Магура – Коцофени. Към хоризонта на ранната бронзова епоха се отнасят трите фрагмента от брадви-чукове (обр. 12 : 4, 6, 7) и една глишена макара (обр. 6 : 3).

Технологически керамиката, отпесена към ранната бронзова епоха, се отличава от енеолитната. Тя е също с неорганични опоснителни, но количеството им е значително по-голямо, а размерите им – значително по-малки. На практика камъчетата не се срещат. Освен пясък в глината като опоснител има и слюда, без да може да се каже дали е естествено присъстваща или е допълнително прибавена. Доколкото може да се съди по намерените фрагменти, всички съдове са правени на ръка. Някои са шликвани, а други не. Шликовката е значително по-тънка и по-петрайна от тази на енеолитната керамика. Температурите на печене са същите. Събраните фрагменти дават представа за следните видове и типове съдове.

Блюда – конични разлати трапезни съдове. Според формата на устието се разделят на два типа – с изтънено и заострено устие (обр. 7 : 1, 6, 7; 8 : 17) и косо отрязано от вътрешната страна изтънено и заострено устие (обр. 7 : 10, 14, 17). И двата типа са украсени от вътрешната страна по ръба на устието с орнамент, съставен от тънки врязани линии и набодени точки. Нямат паралели сред публикуваните материали от култура Магура – Коцофени. Имат такива в IV и Va фаза на селището Ситагри¹⁵.

Купи – полусферични трапезни съдове. Представени типове и варианти:

- Полусферична плитка купа с изтънен и заострен ръб на устието, украсен от външната страна с две хоризонтални успоредни редици от по три и два реда, очертани с набодени точки (обр. 7 : 2). Има аналогии в култура Костолац¹⁶.

- Дълбоки полусферични купи с удебелени, косо или хоризонтално отрязани устия (обр. 7 : 3-5, 8-12, 17-18; 8 : 1, 4, 7, 9, 11, 14). Това са характерните за култура Коцофени типове Ia1, Ia3, Ia4, Id2 по класификацията на П. Роман¹⁷. Украсата е нанесена с тънки врязвания или набодения по ръба на устието. Някои от тях са с широки къси лентести дръжки, прикрепени на ръба на устието или под него или приблизително по средата на съда. Публикуваните досега аналогични купи са без дръжки.

- Полусферична купа с къс, изпесен навън хоризонтален перваз (обр. 8 : 5). Орнаментът, състоящ се от полета от ситно врязана мрежа, е нанесен по перваза. Няма точни паралели. Близка е по форма до тип VIIIb по класификацията на П. Роман¹⁸.

- Биконични купи със заоблен прелом и венче, оформено като шийка (обр. 8 : 10, 16). Представени са два варианта на формата на венчето –

изтънено със заострено устие (обр. 8 : 10) и заоблено (обр. 8 : 16). Близки са до тип II и по-специално II_d по П. Роман¹⁹.

– Купа с конично-цилиндрична форма и удебеление от външната страна на прелома (обр. 9 : 7). По удебелението е нанесена хоризонтална лента от гъсто врязан мрежест орнамент. Няма аналогии сред публикуваните съдове на култура Магура – Коцофени.

– Купи с конично-цилиндрично тяло и висок, наклонен навън перваз (обр. 9 : 5, 6). Според класификацията на П. Роман това са типове Ie, g²⁰. Характерни са и за култура Костолац²¹.

– Дълбоки купи с изтънен и заострен ръб на устието (обр. 10 : 6-8, 10). Три от тях са с хоризонтално прилепени на ръба на устието дръжки с две или три вертикално пробити дупки, а едната с релефна лента под устието. Нямат точни паралели.

– Сферични купи с изтънен ръб на устието и една или две хоризонтални или вертикални дръжки, разположени върху най-издутата част (обр. 10 : 2, 5). Имат аналогии сред материалите на култура Коцофени в Югославия²².

Гърнето. Доколкото могат да бъдат възстановени по откритите фрагменти, те са сферични с много къса шийка (обр. 9 : 9) и с есовидна профилация (обр. 10 : 12). Украсени са с насечки по устието и релефни ленти, разположени малко под устието. Намерени са и няколко фрагмента от горни части на съдове, вероятно амфоровидни или кани (обр. 11 : 1-9, 12). Доколкото може да се съди по фрагментите, те вероятно са от съдове V, IX, XVI по класификацията на П. Роман²³. Единият от тях е с типичните за култура Магура – Коцофени вертикални тунелести дръжки и украса от редици от налепени точки (обр. 11 : 8).

По-голямата част от съдовете са орнаментирани. Срещат се три основни техники: врязване, набождаване и налепване. Врязаните и набодените орнаменти обикновено са ишкрустирани с бяла боя. Най-често срещани мотиви са полета или ленти от гъсти мрежи, групи от успоредни линии, зигзагообразни линии, шахматно наредени висящи триъгълници и квадратчета. Релефната украса е от успоредно залепени насечени релефни ленти и залепени в редици малки кръгчета. Не се срещат типичните за култура Магура – Коцофени дълбоко врязани орнаменти – най-често рибена кост. Има само един фрагмент от съд, украсен с такъв мотив, но той е нанесен с плитко врязани тънки линии (обр. 10 : 8).

Въпреки многобройните общи черти с материалите от култура Магура – Коцофени, разгледани като комплекс, материалите от бронзовата епоха от селището Негованци не могат да бъдат определени към някоя от изведените от П. Роман регионално-хронологически варианти на културата. Вероятно тук е представен най-западният вариант на културата, познат и от други селища и от същия район²⁴. Керамиката има най-много общи черти с тази от третата фаза на култура Коцофени и с тази на култура Костолац и явно се отнася към същото време.

¹ Ръководител на проучването беше д-р Хенриета Тодорова, на която изказвам благодарност за предоставената ми възможност да публикувам резултатите.

² P r e n d i, F. Civilisation prehistorique de Malio. – *Studia Albanica* (Tirana), 1966, No 1, с. 255.

³ P e t r e q u i n, P. Recherches recentes sur les habitats lacustres de l'Est de la France. – *Le neolithique de la France. Hommage a Gerard Bailloud*, Picard, 1986, 291-304.

⁴ Т о н с е в а, G. Un habitat lacustre de l'age du Bronze ancien dans les environs de la ville de Varna [Ezerovo II]. – *Dacia*, 25, 1971, 41-62.

⁵ Т о д о р о в а, X. Каменно-медната епоха в България. С., 1986, с. 159; R o m a n, P. *Cultura Cotofemi*. Bucuresti, 1976, фиг. 72: II-20.

⁶ Т о д о р о в а, X. Цит. съч., 202-203.

⁷ Благодаря на проф. С. Бояджиев от катедра „Технология на керамиката“ при ВХТИ за консултациите му.

⁸ М и к о в, В. Предисторическото селище до Криводол, Врачанско. – РП, 1, 1948, обр. 24; В е р с и u, D. Contributii la problemele neoliticului in Romania in lumina ultimelor cercetari. Bucuresti, 1961, фиг. 90 : 10a, 120 : 5.

⁹ Пак там, фиг. 85 : 2, 6, 11; 89 : 1, 5, 9, 11-13, 15, 18, 21, 24-26; 91 : 3; 93 : 1-4, 6-8, 10-13; 94 : 5; 96 : 3, 5, 7; 98 : 4; 101 : 1-6, 9-10; 102 : 4; 107 : 1-3, 5, 10; 112 : 3-4, 7; 113 : 5; 114 : 2-3; 115 : 1-2, 4; 116 : 1-2, 4, 7; 117 : 5; 119 : 1; 123 : 1-2; G e o r g i e v a, P. Die prahistorische Siedlung in der Gegend Cukata beim Dorf Geletin bei Vraca (Bulgarien). – *Studia Praehistorica*, 9, 1988, фиг. 12 : 1-3; 15 : 5-6, 8, 10; C o h a d z i e v, S. Ausgrabungen an der Prahistorischen Siedlung beim Dorf Djakovo, Kreis Kjustendil. – *Studia Praehistorica*, 1984, No 7, фиг. 18 : 1; 19 : 1, 8-9, 12; М и к о в, В., Н. Д ж а м б а з о в. Деветашката пещера. С., 1960, обр. 64.

¹⁰ М и к о в, В., Н. Д ж а м б а з о в. Цит. съч., обр. 51д; М и к о в, В. Цит. съч., 24, 35a; В е р с и u, D. Цит. съч., фиг. 85 : 15; 94 : 9; 95 : 4; 99 : 4; 102 : 1,8; 103 : 5; 104 : 3,5; 107 : 13-14; 108 : 9.

¹¹ М и к о в, В. Цит. съч., обр. 30; Praistorija Jugoslavenskih zemalja, 3, Eneolitsko doba, Sarajevo, 1979, T. 9 : 6.

¹² М и к о в, В. Цит. съч., обр. 4, 5, 7, 30; Н и к о л о в, Б. Заминец. С., 1975, с. 31, 100; Н и к о л о в, Б. Криводол – древни култури. Криводол, 1985, с. 52, 53.

¹³ В е р с и u, D. Цит. съч., фиг. 88 : 4, 9; 97 : 5; 99 : 8; 102 : 7; 106 : 1; 108 : 7; 131 : 1; М и к о в, В., Н. Д ж а м б а з о в. Цит. съч., обр. 49; М и к о в, В. Цит. съч., обр. 29.

¹⁴ G e o r g i e v a, P. Periodization of the Krivodol-Salcuta-Bubanj Culture. – In: *Vinca and Its World*. Beograd, 1990, p. 169.

¹⁵ R e n f r e w, C., M. G i m b u t a s, E. S. E l s t e r. Excavations at Sitagroi. T. 1. Los Angeles, 1986, фиг. 13.12 : 1; 13.13 : 1, 6-8.

¹⁶ Praistorija Jugoslavenskih... T. 25 : 4; 26 : 7.

¹⁷ R o m a n, P. Цит. съч., с. 117.

¹⁸ Пак там, с. 129.

¹⁹ Пак там, с. 120.

²⁰ Пак там.

²¹ Praistorija Jugoslavenskih... T. 25 : 2, 5.

²² Пак там, т. 15 : 4.

²³ R o m a n, P. Цит. съч., 127-134.

²⁴ При направеното по време на експедицията обхождане на района бяха открити няколко селища от същото време. Приблизително със същата характеристика са и материалите от бронзовата епоха от селището Кракра. – Р а д у н ч е в а, А. Праисторически селища (V – II хилядолетие пр. н. е.). – Перник. Т. 1-6. Перник, 1981, обр. 28-31.

Постъпила 25 юни 1993 г.

СПИСЪК НА ОБРАЗИТЕ

Обр. 1. Профили на сондажите: а) западен, северен и източен профил на сондаж № 1; б) северен профил на сондаж № 2. *Легенда:* 1 – насип, натрупан при прокопаването на канала и орница; 2 – тъмнокафяв пласт; 3 – тъмнокафяв пласт, примесен обилно с парчета от опалени мазилки; 4 – сиво-черен пласт; 5 – стерилна почва; 6 – фрагменти горели мазилки; парчета и размивки от негорели мазилки; 8 – камък; 9 – пепел и въгленчета.

Обр. 2. Керамика: а) червена пастозна боя.

Обр. 3. Керамика: а) червена пастозна боя.

Обр. 4. Керамика.

Обр. 5. Керамика: а) червена пастозна боя; б) бяла пастозна боя; в) жълта пастозна боя; г) оранжева пастозна боя.

Обр. 6. Глинена зооморфна (1) и антропоморфна (2) фигурки, фрагменти от блюда със зооморфна украса (4-7), глинени прешлени за вретено (8-11), глинени тежести (12-14), глинени капак.

Обр. 7. Керамика.

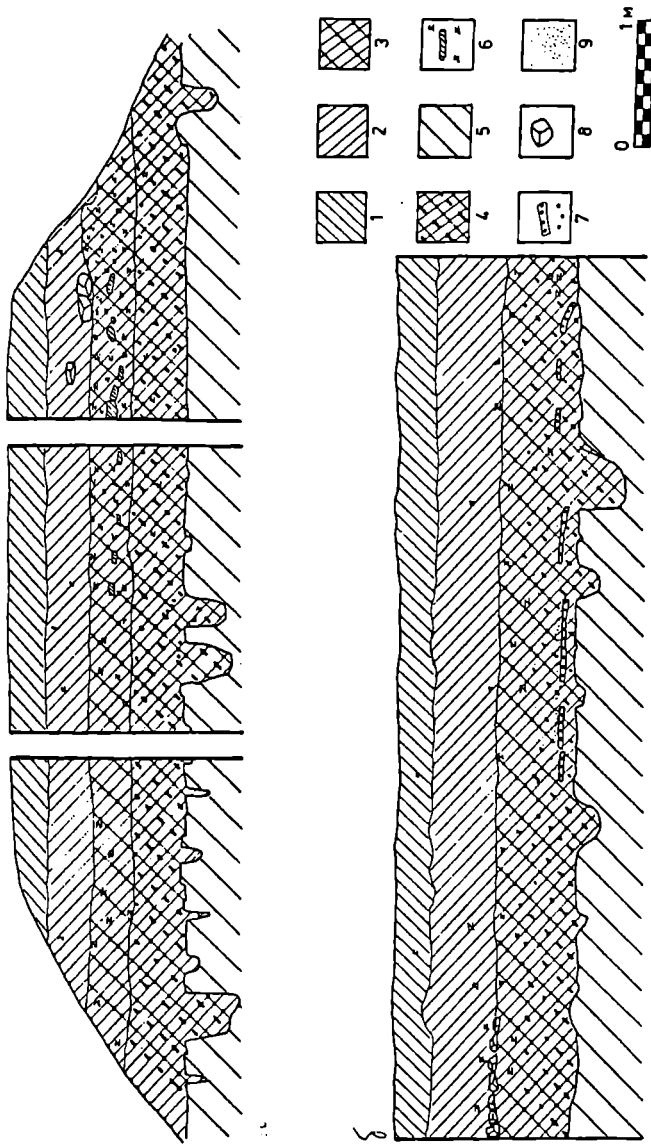
Обр. 8. Керамика.

Обр. 9. Керамика.

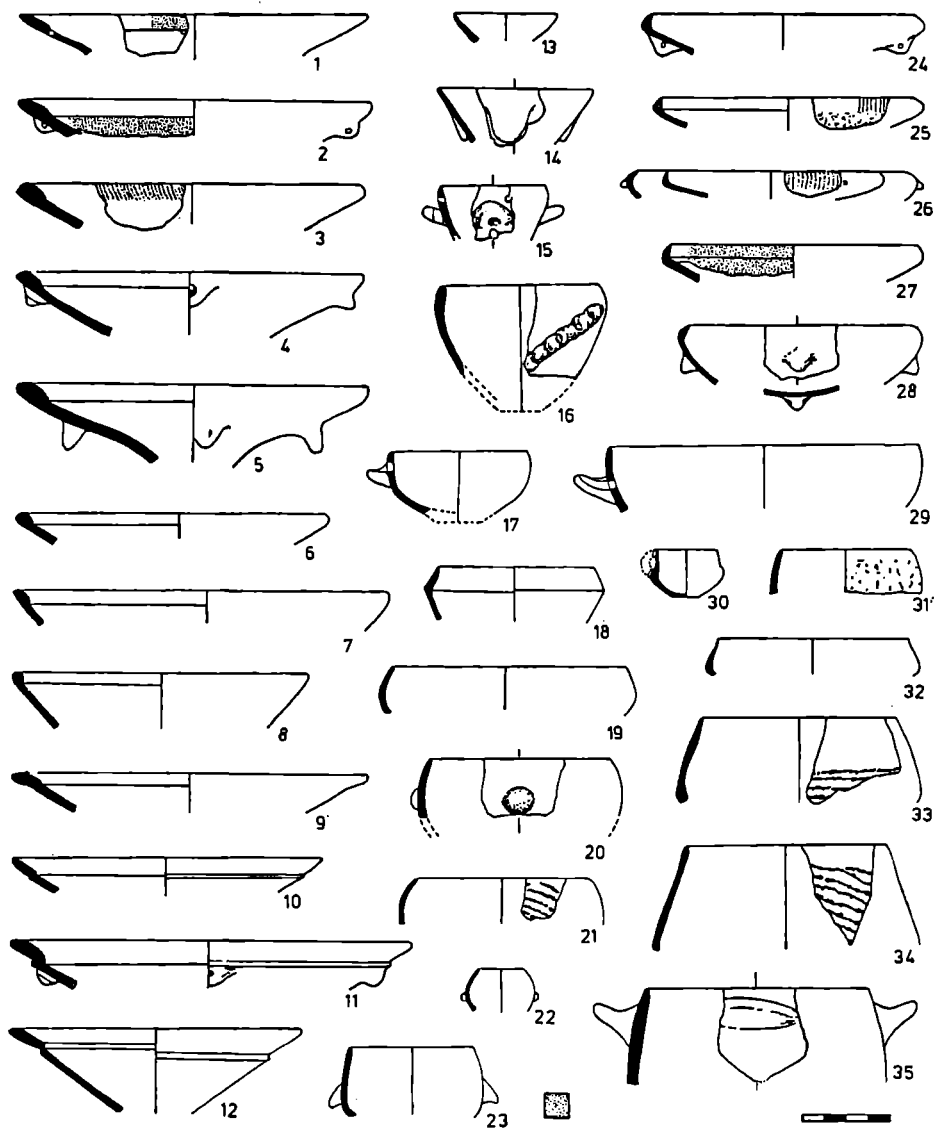
Обр. 10. Керамика.

Обр. 11. Керамика.

Обр. 12. Каменни оръдия.

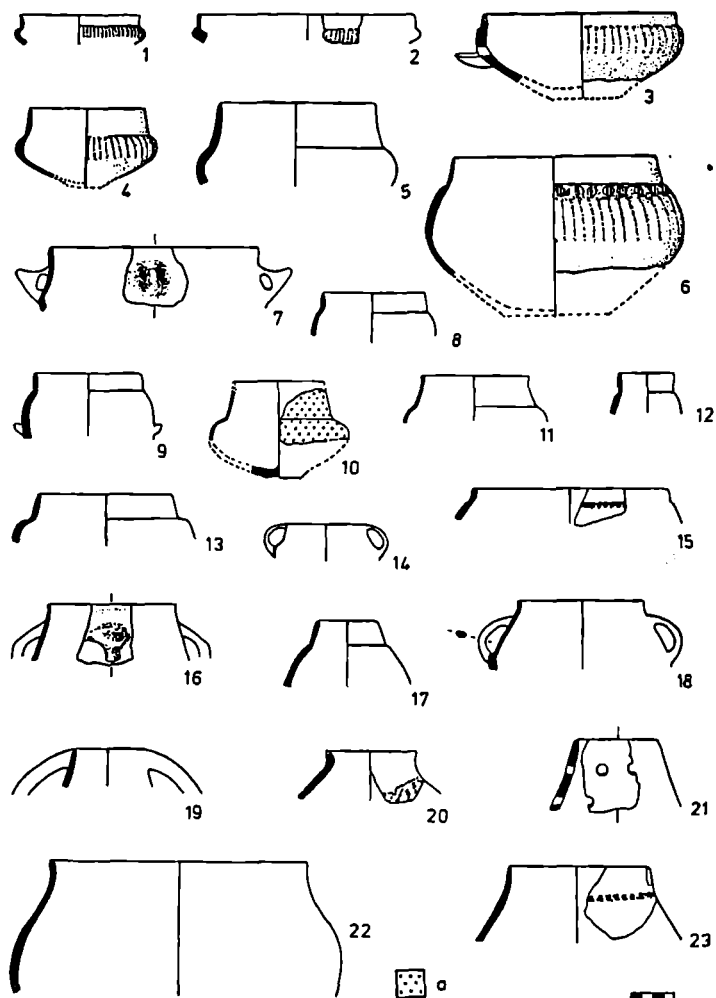

Обр. 1

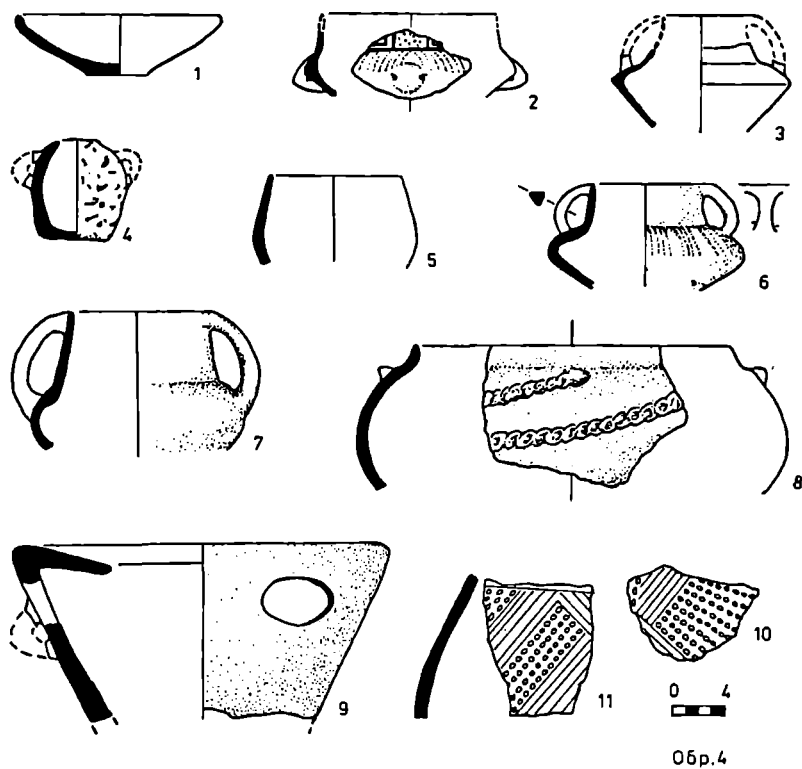
Обр. 2

Обр. 2

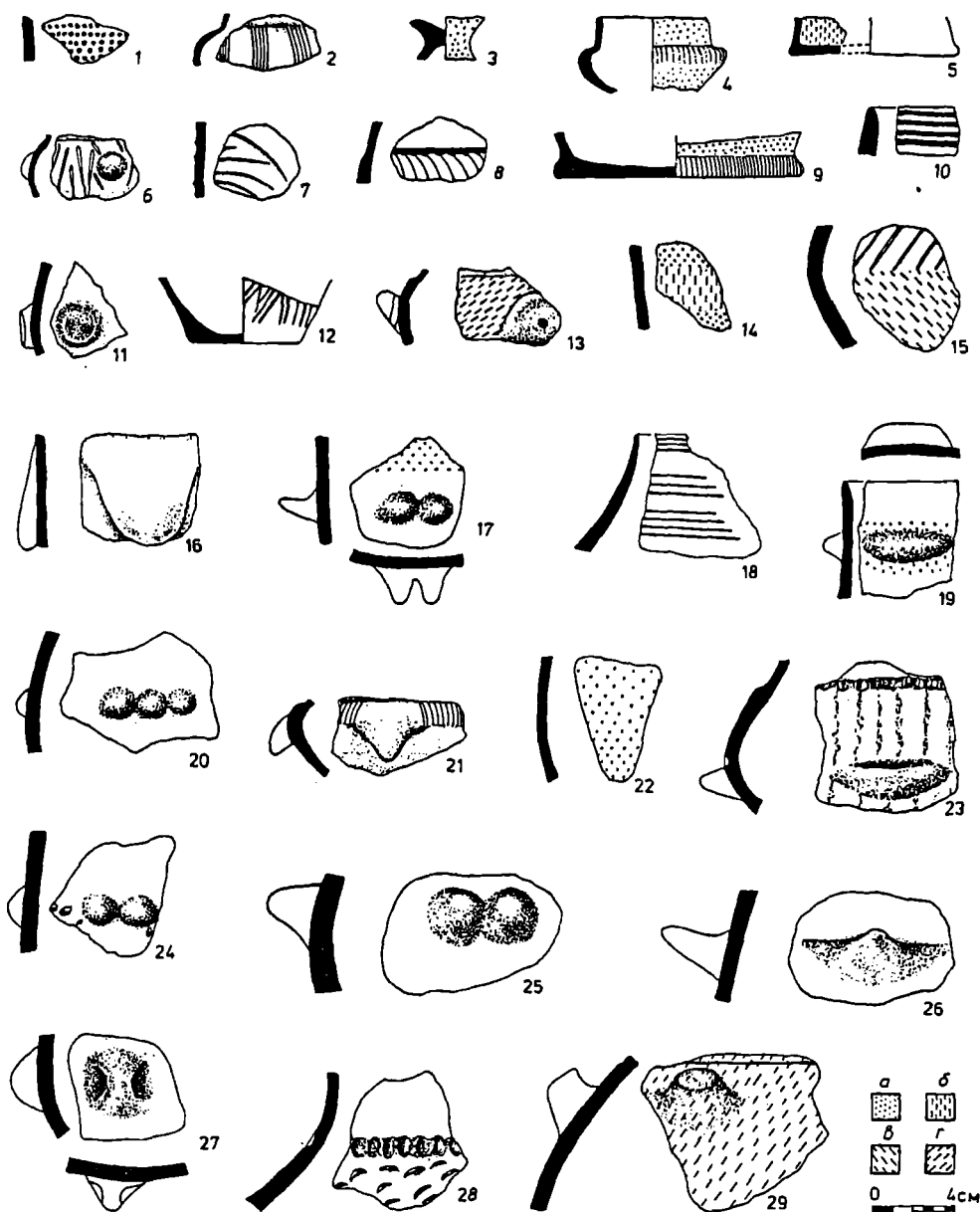

Сбp. 3

Обр. 3

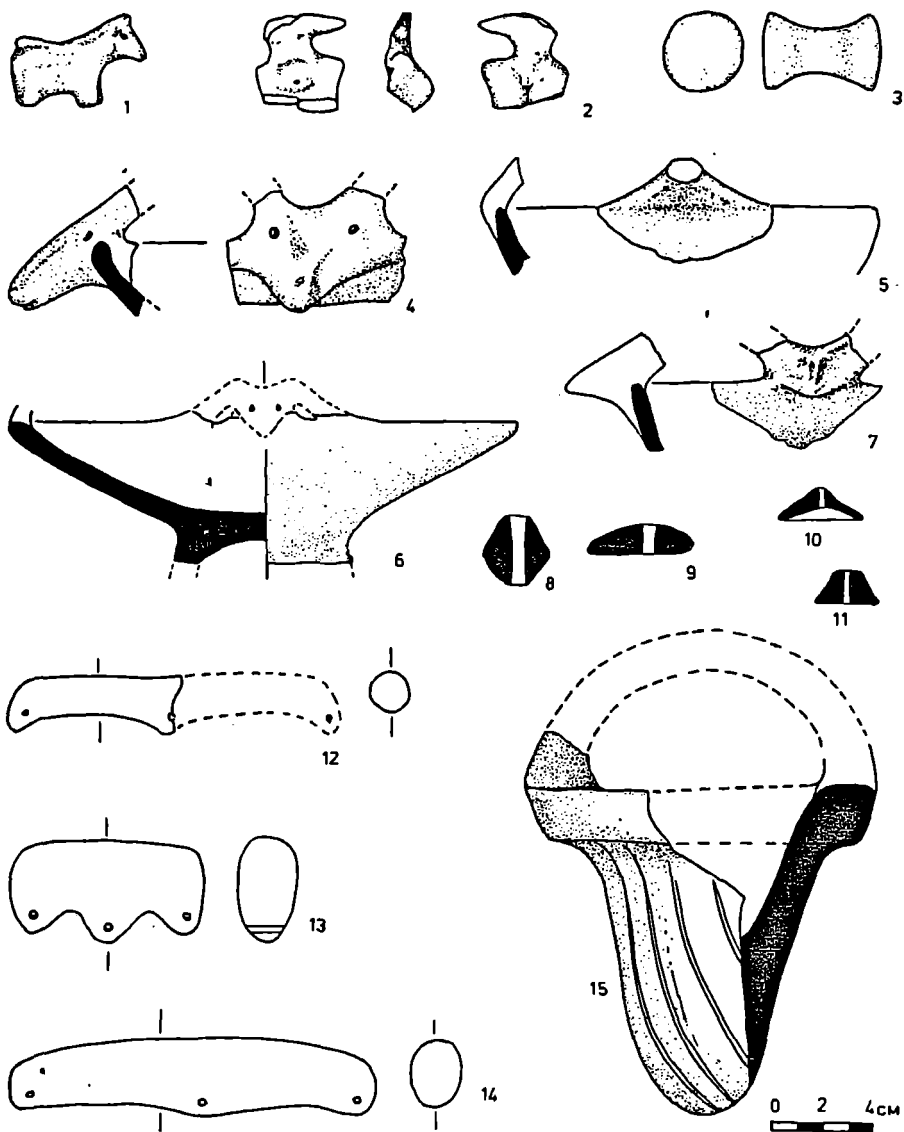

Обр. 4

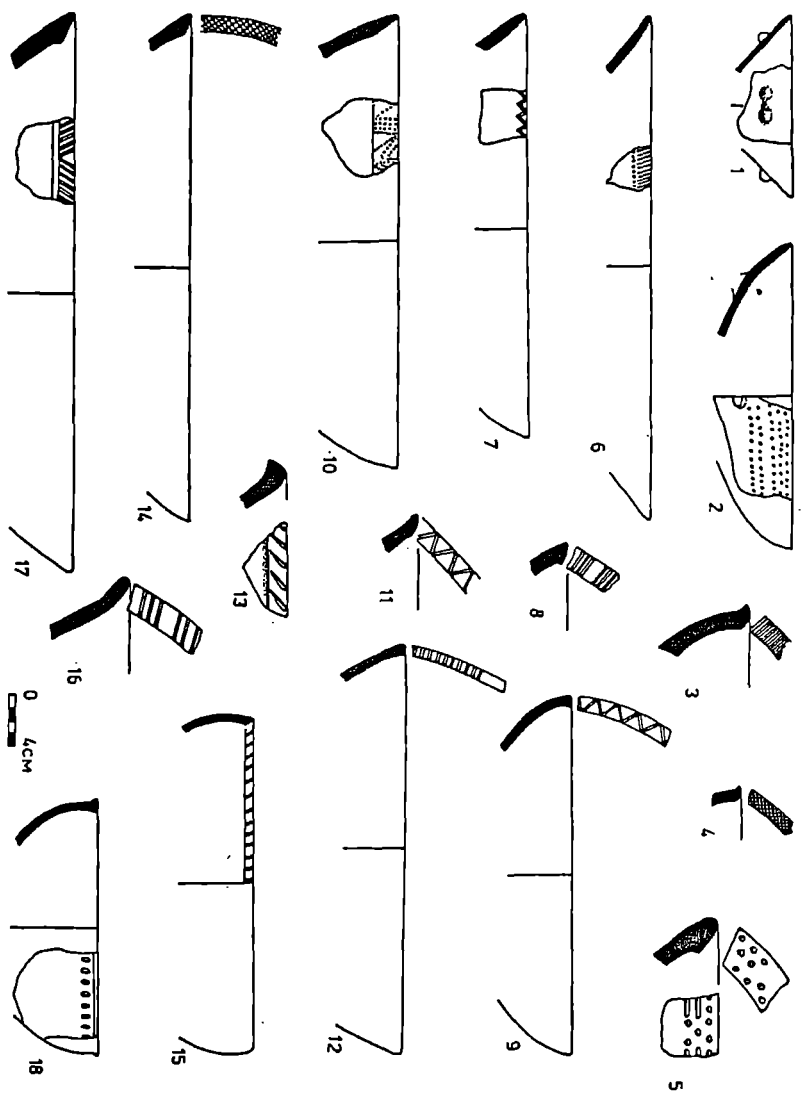
Обр. 5

Обр. 5

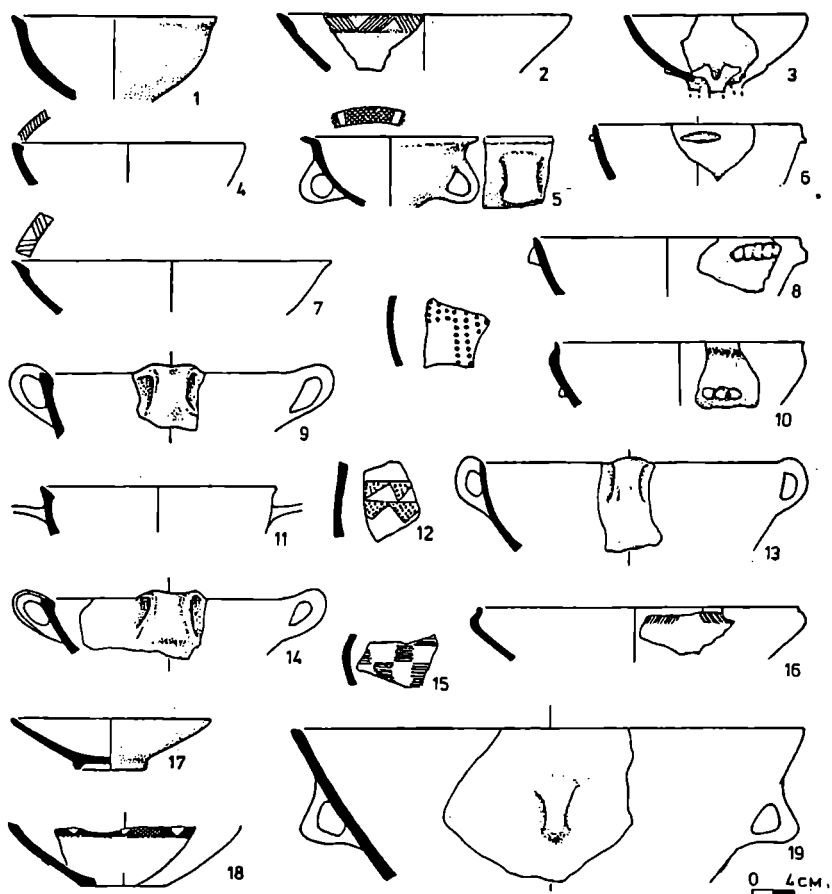

Обр. 6

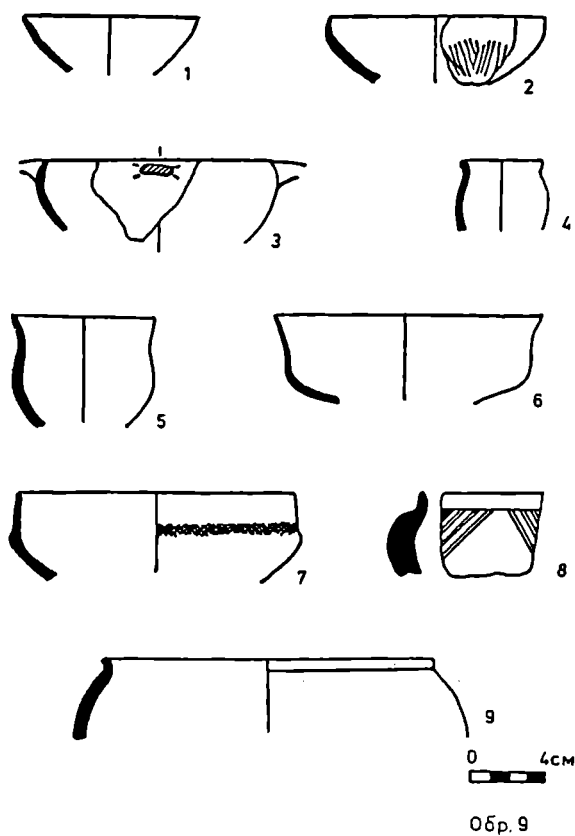
Обр. 6

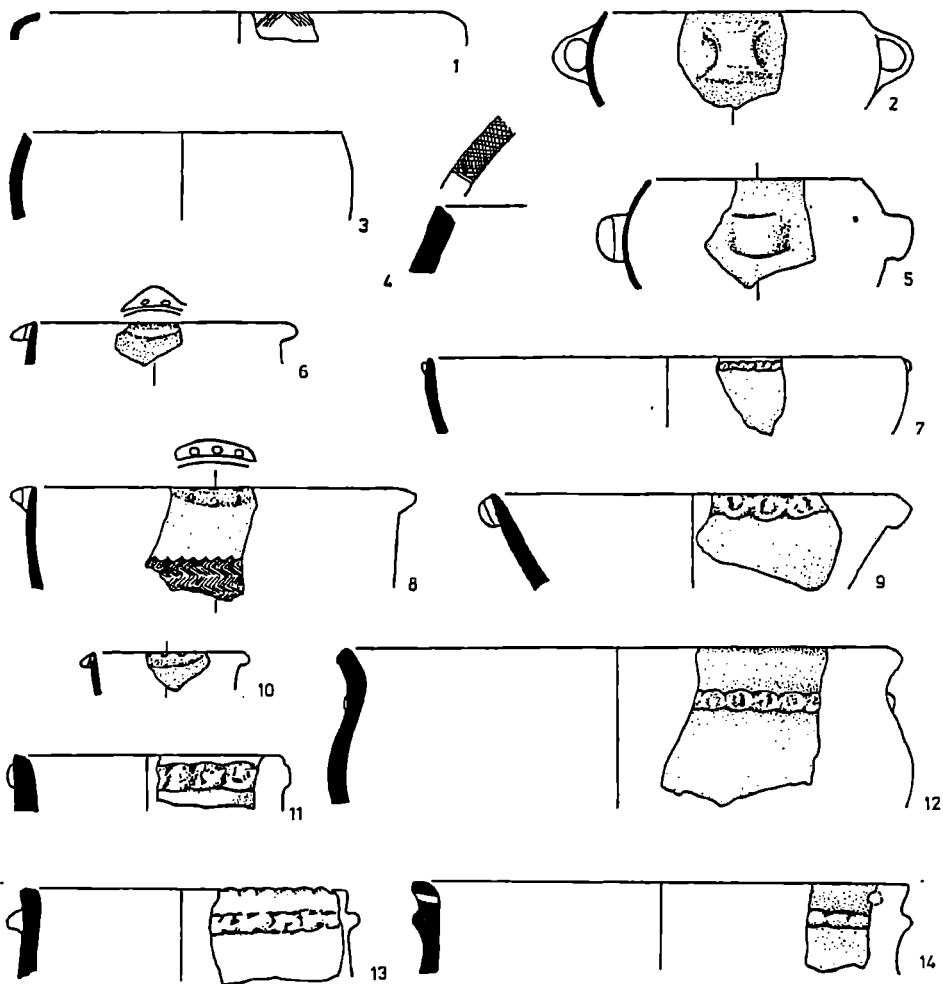
Обр. 7

Обр. 8

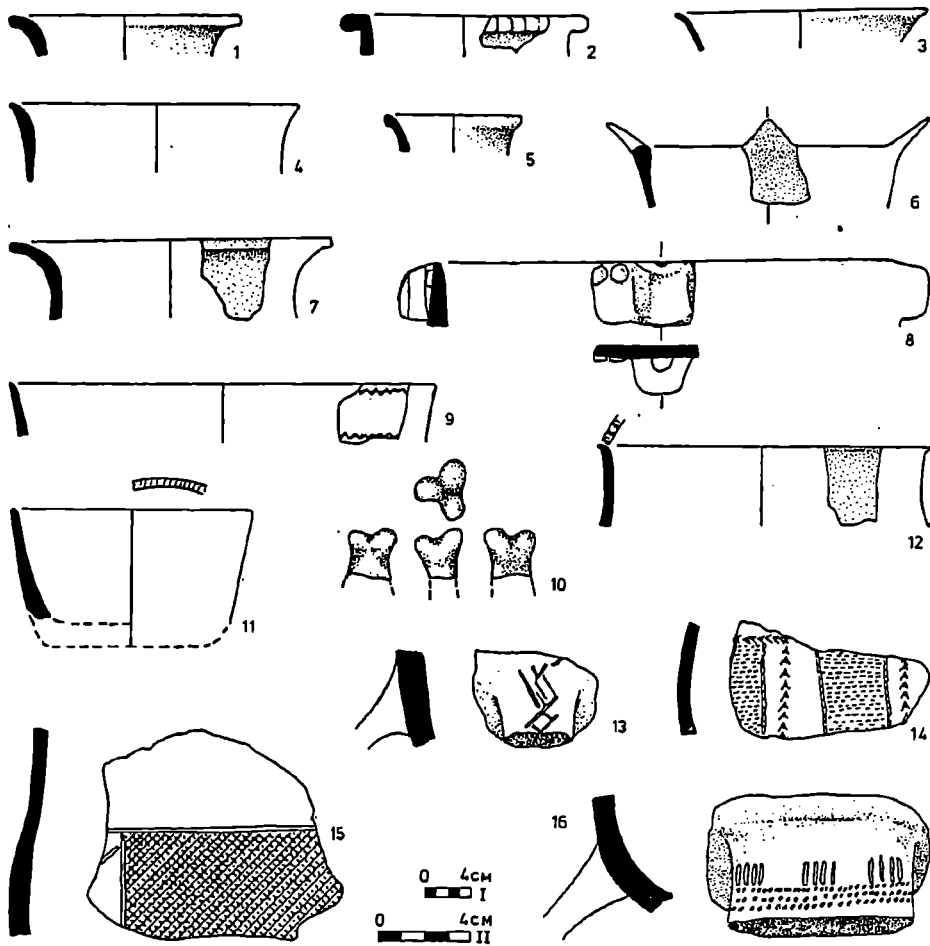
Обр. 9

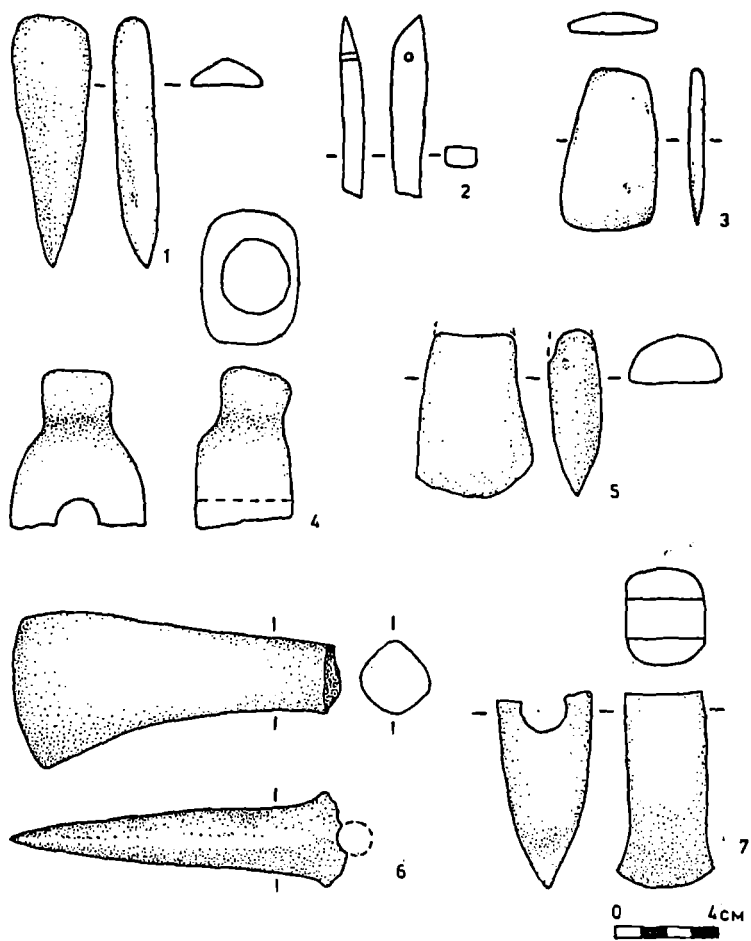
0 4 см

Обр.10

Обр. 10

Обр. 11

06p.12

06p. 12